

## IMPOSIBILITATEA ȘTERGERII DATELOR CU CARACTER PERSONAL PRIVIND UNELE FAPTE A CĂROR REALITATE ISTORICĂ NU POATE FI CONTESTATĂ



Silviu-Dorin ȘCHIOPU

### Abstract

*Everyone has the right to respect of private life and to the protection of personal data. In particular, a data subject has the right to have his personal data erased and no longer processed especially where the personal data are no longer necessary in relation to the purposes for which they are collected or otherwise processed. However, even the further retention of the personal data is lawful in certain circumstances. In order to illustrate these limits of the right to erasure, this article aims to present the reasoning behind a series of French rulings in a case in which it was decided that it is lawful not to erase certain facts whose historical reality cannot be denied, such as a christening despite its subsequent denial. Although the ruling predates the current legal framework, it maintains its relevance even in the light of the General Data Protection Regulation.*

**Keywords:** Regulation (EU) 2016/679, data processing, storage, right to erasure, principle of purpose limitation, archiving purposes in the public interest.

R.L. a fost botezat în anul 1940 în biserica catolică din localitatea sa natală. Prin scrisoarea din 31 mai 2001, le-a solicitat Episcopului de Coutances și parohului din Fleury ca mențiunea „a negat botezul său prin scrisoarea datată 31 mai 2011” să fie înscrisă în registrul de botez în dreptul numelui său<sup>1</sup>. Mențiunea a fost înscrisă la data de 6 iunie 2001 iar această diligență a fost adusă în aceeași zi la cunoștința părții interesate.

---

<sup>1</sup> Potrivit art. 10 alin. (1) din *Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene* (publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, C 326 din data de 26 octombrie 2012), orice persoană are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de religie iar acest drept implică *libertatea de a-și schimba religia sau convingerea*. O prevedere identică regăsim și în art. 9 din *Convenția Europeană a Drepturilor Omului* (ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 135 din data de 31 mai 1994.) iar în același sens art. 29 alin. (1) teza a II-a din Constituția României prevede că „(n)imeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale”.

Ulterior, prin scrisorile din 15 aprilie și 16 iunie 2009, persoana vizată a cerut de această dată Episcopului de Coutances să fie radiată din registrul de botez. Întrucât cererea nu i-a fost satisfăcută, R.L. s-a adresat mai apoi Tribunalului regional din Coutances pentru a obține ștergerea mențiunii privind botezul său din registrul bisericii. Prin sentința din 6 octombrie 2011 această instanță a ordonat ștergerea definitivă, prin orice mijloace, din registrul de botez a mențiunii că R.L. născut la 9 august 1940 în Fleury a fost botezat la data de 11 august 1940<sup>2</sup>.

Sentința a fost apelată cu motivarea că simpla menționare a unui nume într-un registru de botez accesibil unui număr limitat de persoane obligate să păstreze secretul nu poate constitui o atingere adusă vieții private. De asemenea, botezul constituie atât un act multilateral, cât și un fapt obiectiv iar satisfacția acordată reclamantului prin înscrierea apostaziei<sup>3</sup> în registru este suficientă și adecvată. În plus, admiterea cererilor reclamantului ar afecta libertatea de organizare a cultului<sup>4</sup>.

Reclamantul a susținut, dimpotrivă, că menținerea numelui său în registrul de botez și menționarea rectificării privind apostazia sunt de natură a revela poziția sa cu privire la religia catolică<sup>5</sup> și aduc atingere vieții sale private, precum și libertăților sale fundamentale, întrucât registrul poate fi consultat de către terți. În drept a invocat art. 9 Cod civil francez privind dreptul la respectarea vieții private, precum și dispozițiile Legii nr. 78-17 din 6 ianuarie 1978 referitoare la informatică, fișiere și libertăți<sup>6</sup>.

<sup>2</sup> A se vedea Tribunal de Grande Instance de Coutances, *decision du 06 Octobre 2011 - RG n° 10/00822*, nepublicată, precum și Dominique Le Tourneau, *La demande de radiation du registre des baptêmes*, Anuario de Derecho Eclesiástico del Estado, vol. XXX, 2014, p. 289-312, document disponibil la [https://www.boe.es/biblioteca\\_juridica/anuarios\\_derecho/abrir\\_pdf.php?id=ANU-E-2014-10028900312\\_ANUARIO\\_DE\\_DERECHO\\_ECLESIASTICO\\_La\\_demande\\_de\\_radiation\\_du\\_registre\\_des\\_bapt%C3%AAsmes](https://www.boe.es/biblioteca_juridica/anuarios_derecho/abrir_pdf.php?id=ANU-E-2014-10028900312_ANUARIO_DE_DERECHO_ECLESIASTICO_La_demande_de_radiation_du_registre_des_bapt%C3%AAsmes).

<sup>3</sup> APOSTAZIE, apostazii, s.f. 1. Renunțare publică la o anumită credință religioasă; renegare a unei doctrine sau concepții. 2. Revoltă, răzvrătire împotriva stăpânirii [Var.: apostasie s.f.] - Din ngr. apostasia, fr. Apostasie: Dicționarul Explicativ al Limbii române, ediția a II-a, București: Univers Enciclopedic, 1998, p. 52.

<sup>4</sup> Cour d'appel de Caen - Première chambre civile, *arrêt du 10 septembre 2013 - RG n° 11/03427*, disponibilă la <https://www.doctrine.fr/d/CA/Caen/2013/RE27FBB6BA7D20D7EA49F>.

<sup>5</sup> Amintim că *libertatea de a-și manifesta religia* comportă în egală măsură un aspect negativ, și anume dreptul individului de a nu fi obligat să-și manifeste religia sau credința și de a nu fi obligat să acționeze astfel încât să se concluzioneze că are - sau nu - asemenea convingeri, în acest sens a se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *hotărârea din 21 februarie 2008 în cauza Alexandridis contra Greciei* (cererea nr. 19516/06), ECLI:CE:ECHR:2008:0221JUD001951606, § 38.

<sup>6</sup> *Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés*, document disponibil la <https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000886460>. În acest act normativ a fost transpusă *Directiva 95/46/CE* a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, publicată în Jurnalul Oficial al Comunităților Europene L 281 din 23 noiembrie 1995.

Curtea de apel din Caen a considerat că relatarea în registrul bisericii din Fleury a evenimentului public privind celebrarea botezului lui R.L. cu obișnuita menționare a identității persoanei botezate, a părinților și nașilor, *per se* nu poate aduce atingere vieții private a reclamantului. Numai divulgarea culpabilă a acestei informații ar fi susceptibilă a caracteriza o asemenea încălcare. De asemenea, revelarea apartenenței religioase sau a lipsei acesteia aduce atingere vieții private numai în măsura în care dezvăluirea are ca scop sau ca efect discreditarea persoanei în cauză sau suscitarea de atitudini discriminatorii față de acesta. Curtea a constatat în speță că nici un astfel de comportament nu este imputabil reprezentanților bisericii catolice.

De vreme ce terții, cărora li se permite să consulte registrul de botezuri, sunt ei înșiși obligați să păstreze secretul, singura publicitate a informațiilor privind existența botezului lui R.L. în 1940 și a negării acestuia în 2001 poate emana numai de la partea interesată. Aceasta din urmă nu se poate plânge că relatarea obiectivă a unui fapt la care nu a putut să consimtă a fost completată, șaiszeci de ani mai târziu, la cererea sa, prin menționarea unei renunțări care ține de exercitarea libertăților sale individuale. De aceea, spre deosebire de prima instanță, Curtea de apel a statuat în sensul că cererea reclamantului nu poate fi admisă în temeiul art. 9 din Codul civil francez<sup>7</sup>.

În continuare, Curtea de apel din Caen a constatat că prevederile Legii nr. 78-17 din 6 ianuarie 1978 sunt incidente în cazul dedus judecății. În lumina acestui act normativ, registrele de botez ce conservă informații privind adeziunea personală sau prin reprezentare a unei persoane la o religie se încadrează în categoria prelucrărilor prin alte mijloace decât cele automatizate<sup>8</sup>. Informațiile conținute de acestea trebuie colectate și prelucrate în mod echitabil într-un scop legitim, trebuie să fie pertinente, exacte și complete, actualizate și ținute la dispoziția persoanei vizate care poate cere rectificarea sau ștergerea dacă sunt inexacte sau incomplete. În lipsa consimțământului persoanei vizate operatorul trebuie să fi urmărit un interes legitim și să nu ignore interesul sau drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei vizate. De asemenea, în acest caz datele cu caracter religios nu pot fi comunicate decât membrilor bisericii, nu și terților, și ar trebui să-i privească doar pe acești membri.

<sup>7</sup> Cour d'appel de Caen - Première chambre civile, *arrêt du 10 septembre 2013* - RG n° 11/03427.

<sup>8</sup> A se vedea și art. 2 alin. (1) din *Regulamentul (UE) 2016/679* al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE, publicat în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene, L 119 din 4 mai 2016: „Prezentul regulament se aplică prelucrării datelor cu caracter personal, efectuată total sau parțial prin mijloace automatizate, precum și prelucrării prin alte mijloace decât cele automatizate a datelor cu caracter personal care fac parte dintr-un sistem de evidență a datelor sau care sunt destinate să facă parte dintr-un sistem de evidență a datelor”.

Potrivit Curții, în cazul de față, cerințele legale au fost și rămân respectate. Astfel, rectificarea solicitată cu privire la renunțarea la botezul său, care constituia un fapt a cărui realitate istorică nu era contestată, a fost operată și a permis actualizarea poziției persoanei interesate față de apartenența sa religioasă. Actul în sine (mențiunea privind botezul) a fost întocmit și păstrat cu un scop legitim, acela de a permite întocmirea de acte ulterioare în cadrul administrării cultului catolic. El nu încalcă drepturile fundamentale ale persoanei vizate de vreme ce aceasta poate vedea acolo înregistrarea voinței sale de a nu se mai recunoaște ca membru al bisericii catolice. Deci în cazul de față sunt cuprinse în același document consemnarea atât a unui fapt a cărui inițiativă au avut-o reprezentanții legali ai domnului R.L. (botezul fiului lor în iunie 1940), cât și a unui act personal de voință a celui în cauză (mențiunea renunțării din mai 2001) în termenii pe care îi ceruse. Astfel, libertatea de a nu mai aparține religiei catolice este respectată fără a fi necesară ștergerea sau corectarea suplimentară a documentului în cauză. În plus, registrul de botezuri se referă doar la membrii bisericii catolice (reprezentanții minorului botezat, nașii, preotul) și poate fi comunicat doar preoților și persoanei în cauză, nefiind accesibil terților.

În încheiere Curtea de apel din Caen a precizat că, deși din documentele din dosar reiese că într-o alta dioceză numele care apar în registrul parohial au fost, într-adevăr, șterse la cererea persoanei botezate, episcopul de Tulle a atestat la 15 martie 2013 că, în realitate, a fost vorba de o eroare a cancelariei sale, deci nu este vorba de un eveniment ce indică o evoluție a doctrinei bisericii catolice și care ar putea fi transpusă în cauza de față.

Ca urmare a respingerii apelului, persoana vizată s-a adresat Curții de casație în fața căreia a invocat și faptul că dreptul la protecția vieții private trebuie să prevaleze de îndată ce persoana și-a exprimat dorința de a nu mai depinde de instituție și de a nu mai avea contact cu aceasta, chiar și atunci când datele privind viața privată ar fi accesibile numai unui mic număr de persoane și indiferent dacă sunt ținute secrete.

Curtea de casație franceză a decis însă menținerea deciziei Curții de apel din Caen care a stabilit, pe bună dreptate, că nu există niciun motiv pentru a se dispune ștergerea mențiunii botezului din registru întrucât, pe de o parte, reprezentanții legali ai lui R.L. au luat inițiativa de a-l boteza și, prin aceasta, și-au dat consimțământul pentru consemnarea acestui eveniment în registrul de botezuri, iar, pe de altă parte, la solicitarea reclamantului mențiunea „a negat botezul său prin scrisoarea datată 31 mai 2011” a fost înscrisă în acest registru la 6 iunie 2011 în dreptul numelui său iar, în ciuda apostaziei, botezul constituia un fapt a cărui realitate istorică nu putea fi contestată<sup>9</sup>.

---

<sup>9</sup> Cour de cassation - Première chambre civile, *arrêt n° 1441 du 19 novembre 2014 (13-25.156)*, ECLI:FR:CCASS:2014:C101441, document disponibil la [https://www.courdecassation.fr/jurisprudence\\_2/premiere\\_chambre\\_civile\\_568/1441\\_19\\_30541.html](https://www.courdecassation.fr/jurisprudence_2/premiere_chambre_civile_568/1441_19_30541.html).

În prezent o atare prelucrare intră în domeniul de aplicare al art. 9 alin. (2) lit. d) GDPR, potrivit căruia prelucrarea datelor cu caracter personal care dezvăluie confesiunea religioasă sau convingerile filozofice este permisă atunci când este efectuată în cadrul activităților lor legitime și cu garanții adecvate de către un organism fără scop lucrativ și cu specific religios, cu condiția ca prelucrarea să se refere numai la membrii sau la *foștii membri ai organismului respectiv*. Prin urmare, în acest caz, nu este necesar consimțământul persoanei vizate sau al reprezentanților ei pentru a se asigura temeiul juridic al prelucrării acestor date cu caracter personal iar prelucrarea poate privi și foștii membrii ai cultului respectiv.

Asociațiile religioase, cultele și grupările religioase prelucrează datele cu caracter personal nu în temeiul vreunui interes legitim, ci din motive de interes public, având însă obligația de a aplica garanții adecvate, aspect de rezultă din coroborarea art. 9 alin. (2) lit. d) GDPR și a considerentului (55)<sup>10</sup>. De asemenea, spre deosebire de alți operatori de date cu caracter personal, comunitățile religioase nu pot comunica terților aceste date fără consimțământul persoanelor vizate, această interdicție fiind prevăzută *expressis verbis* de ar. 9 alin. (1) lit. d) GDPR *in fine*.

Art. 5 alin. (1) lit. e) GDPR prevede *principiul limitării legate de stocare* potrivit căruia datele cu caracter personal pot fi păstrate într-o formă care permite identificarea persoanelor vizate pe o perioadă care nu depășește perioada necesară îndeplinirii scopurilor în care sunt prelucrate datele. Dacă în trecut prelucrarea datelor privind botezul era justificată inclusiv prin prisma dreptului civil, art. 145 din Codul civil 1864<sup>11</sup> oprind căsătoria între naș și fină precum și între nașă și fin<sup>12</sup>, astăzi acest aspect rămâne relevant numai în lumina dreptului canonic<sup>13</sup>.

Care va fi însă efectul apostaziei cu privire la înregistrarea botezului în registrele parohiale?

Pe de o parte am putea considera că respectiva înscriere urmează a fi prelucrată în scopuri de arhivare în interes public, beneficiind astfel de derogările adoptate în temeiul art. 89 alin. (2) GDPR prin Legea nr. 190 din 18 iulie 2018 privind măsuri de punere în aplicare a Regulamentului (UE) 2016/679<sup>14</sup>, situație în care persoana vizată nu se va putea opune prelucrării în temeiul art. 21 GDPR din

---

<sup>10</sup> Considerentul (55) precizează că prelucrarea datelor cu caracter personal de către asociațiile religioase recunoscute oficial se efectuează din motive de interes public.

<sup>11</sup> Publicat în Monitorul Oficial nr. 271 din 4 decembrie 1864, nr. 7 din 12 ianuarie 1865, nr. 8 din 13 ianuarie 1865, nr. 8 din 14 ianuarie 1865, nr. 11 din 16 ianuarie 1865, nr. 13 din 19 ianuarie 1865.

<sup>12</sup> Prevedere abrogată prin art. 49 din *Decretul nr. 32 din 30 ianuarie 1954* pentru punerea în aplicare a Codului Familiei și a Decretului privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, publicat în Buletinul Oficial, Partea I, nr. 32 din 31 ianuarie 1954.

<sup>13</sup> A se vedea Ioan Cozma, *Rudenia spirituală ca impediment la primirea Tainei Cununii*, Altarul Reîntregirii nr. 3/2010, p. 151-171.

<sup>14</sup> Publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 651 din data de 26 iulie 2018.

motive legate de situația particulară în care se află<sup>15</sup>. De asemenea, potrivit art. 17 alin. (3) lit. d) GDPR, prelucrarea în scopuri de arhivare în interes public se opune și dreptului de a fi uitat (dreptului la ștergerea datelor). Precizăm că operatorul, pentru a se putea prevala de această derogare, trebuie să demonstreze că ștergerea informațiilor ar avea ca efect anularea obiectivelor prelucrării<sup>16</sup>.

Pe de altă parte, urmare a apostaziei, am putea considera că s-a împlinit perioada necesară îndeplinirii scopurilor în care erau prelucrate datele privind botezul iar datele nu sunt necesare arhivării în interes public, situație în care persoana vizată s-ar putea prevala de dreptul la ștergerea datelor prevăzut de art. 17 alin. (1) lit. a) GDPR. Totuși, nici în această situație nu considerăm că se poate obține ștergerea în întregime a respectivelor date.

Amintim că în ipoteza marketingului direct, în urma exercitării dreptului la opoziție, datele cu caracter personal nu mai sunt prelucrate în acest scop, fără ca prin aceasta să se înțeleagă că datele urmează a fi întotdeauna șterse, ci mai degrabă operatorul va păstra doar suficiente informații despre persoanele vizate pentru a se asigura că preferința acestora de a nu mai primi marketing direct este respectată în viitor<sup>17</sup>.

La fel, *mutatis mutandis*, în cazul admiterii dreptului la ștergerea datelor cu caracter personal din registrul de botez, ar urma să se păstreze un minim de date din care ar rezulta că persoana respectivă a aparținut de acea parohie. Această menținere a datelor cu caracter personal ar putea avea ca scop, de pildă, refuzarea liturghiei de înmormântare. Astfel, potrivit canonului 1184 - § 1 din Codul de drept canonic romano-catolic<sup>18</sup>, apostazia trebuie să fie lipsiți de funeralii ecleziastice dacă înainte de moarte nu au dat nici un semn de pocăință, iar canonul

---

<sup>15</sup> Art. 8 alin. (2) din Legea nr. 190/2018: „Prevederile art. [...] 21 (privind dreptul de opoziție - n.n.) din Regulamentul general privind protecția datelor nu se aplică în cazul în care datele cu caracter personal sunt prelucrate în scopuri de arhivare în interes public, în măsura în care drepturile menționate la aceste articole sunt de natură să facă imposibilă sau să afecteze în mod grav realizarea scopurilor specifice, iar aceste derogări sunt necesare pentru îndeplinirea acestor scopuri”.

<sup>16</sup> A se vedea Article 29 Data Protection Working Party, *Guidelines on transparency under Regulation 2016/679*, WP260 rev. 01, adopted on 29 November 2017, as last revised on 11 April 2018, p. 31. Comitetul European pentru Protecția Datelor a aprobat orientările Grupului de Lucru Art. 29 referitoare la GDPR - a se vedea *Endorsement 1/2018 of GDPR WP29 guidelines by the EDPB*, Brussels, 25 May 2018, disponibil la: [https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/news/endorsement\\_of\\_wp29\\_documents\\_en\\_0.pdf](https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/news/endorsement_of_wp29_documents_en_0.pdf). Cu privire la importanța documentelor Grupului de lucru pentru Articolul 29, a se vedea Daniel-Mihail Șandru, *Protecția datelor personale: surse legislative, jurisprudențiale și soft law*, în *Pandectele Române* nr. 2/2018, pp. 83-84.

<sup>17</sup> A se vedea Information Commissioner's Office (ICO), *Guide to the General Data Protection Regulation (GDPR)*, 2 August 2018, pp. 140 și 142, <https://ico.org.uk/media/for-organisations/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr-1-0.pdf>.

<sup>18</sup> Institutul Teologic Romano-Catolic, *Codul de drept canonic*, textul oficial și traducerea în limba română (trad.: pr. Ioan Tamaș), Iași: Editura Sapientia, 2004. Codul de Drept Canonic al Bisericii Romano-Catolice a fost recunoscut prin *Hotărârea Guvernului nr. 1218 din 1 octombrie 2008*, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 798 din 27 noiembrie 2008.

1185 prevede că „(c)elui exclus de la înmormântarea ecleziastică trebuie să i se refuze și orice Liturghie de înmormântare”. Prin urmare preoții romano-catolici au datoria de a aștepta trecerea la cele veșnice a persoanelor vizate pentru a stabili dacă a intervenit vreun semn de pocăință, aspect ce impune cu necesitate și menținerea înscrierilor din registrele de botez.

În încheiere mai amintim că, potrivit considerentului (27) din Regulamentul general privind protecția datelor, prevederile acestuia nu se aplică datelor cu caracter personal referitoare la persoane decedate, însă statele membre pot să prevadă norme privind prelucrarea acestor date.